

کلید طلایی صلح قفقاز

سرویس قفقاز/خبرگزاری آران

عارف واحد ناوان

خبرگزاری آران / سرویس قفقاز : ترکیه و جمهوری ارمنستان عزمشان را جزم کرده اند تا پس از گذشت نزدیک يك قرن دشمنی، روابط تازه ای را آغاز کنند. دو کشور بر این اساس 2 پروتکل به پارلمان های خود داده اند تا موضوع بازگشایی مرزها را مورد بررسی قرار دهند. آنکارا و ایروان اما در این راه با مشکلاتی روبه رو هستند که مسئله قره باغ برای ارمنستان و موضوع نسل کشی ارمنه در سال 1915 تا 1917 کمیته ای از مورخان دو کشور تشکیل و از بین المللی شدن بحران جلوگیری شود. در مقابل ترکیه هم از گنجاندن روشن شدن موضوع کشتار ارمنه در سال های 1915 تا 1917 کمیته ای از مورخان دو کشور تشکیل و از بین المللی شدن بحران جلوگیری شود. در مقابل ترکیه هم از گنجاندن بحث قره باغ در گفت و گو های آینده صرف نظر کرده است.

تصمیم ارمنستان و ترکیه برای برقراری رابطه موجب ایجاد مشکلاتی برای حامیان از سرگیری روابط در هر دو کشور شده است. احزاب ملی گرا در هر دو کشور از هم اکنون ندای اعتراض و مخالفت سر داده اند. حزب میراث ارمنستان ضمن مخالفت با برقراری رابطه با ترکیه خواستار برگزاری همه پرسی شد. حزب دانشکسون هم با انتقاد شدید از سیاست خارجی ارمنستان از ائتلاف با حزب حاکم خارج شد.

رهبر این حزب می گوید ترکیه همه شرایطش را به ما تحمیل کرده است. البته در ترکیه نیز چنین دیدگاه های مشابهی وجود دارد. احزاب ملی گرا از اینکه ترکیه موضوع قره باغ را از فهرست پیش شرط هایش حذف کرده است خشمگین هستند. رهبر حزب جمهوری معتقد است ارمنستان همچنان دشمن اول ترکیه است. با این اوصاف در رهبران دو کشور اراده هایی به چشم می خورد که می تواند یخ های روابط سال های طولانی را آب کند.

فشار جهانی برای آشتی

کشور سوئیس عهده دار میانجی گری شده است. اگر پاسخ های پارلمان های دو کشور مثبت باشد مفاد 2 سند به اجرا در می آید؛ سند نخست استقرار رابطه سیاسی و مبادله دیپلمات و سفیر میان آنکارا و ایروان است و سند دوم بر گسترش این روابط تاکید می کند.

فشارهای جهانی نیز برای برقراری رابطه میان دو کشور تشدید شده است. اتحادیه اروپا و آمریکا بیشترین فشارها را به دو طرف وارد می کنند. ادوارد نعلبندیان، وزیر امور خارجه جمهوری ارمنستان می گوید هر دو کشور تحت فشارهای شدید بین المللی هستند. تمام جهان می خواهد ترکیه و ارمنستان باهم رابطه داشته باشند. اگر یکی مقاومت کند در واقع در برابر کل جهان ایستاده است. شبکه تلویزیونی سی ان ان نیز از فشارهای جهانی بر دو کشور پرده برداشت. در چنین وضعیتی و به رغم پاره ای مخالفت ها آشتی میان دو کشور دور از ذهن نیست.

تشدید فعالیت برای حل بحران قره باغ

موضوع بسیار مهم دیگری که در این بین مطرح است افزایش فعالیت ها برای حل بحران قره باغ است. در راستای این هدف هیأت نمایندگی وزارت امور خارجه آمریکا، به سرپرستی ویلیام برنز، معاون وزیر امور خارجه در امور سیاسی، و تینا کایدان، معاون مشاور وزیر امور خارجه آمریکا در امور اوراسیا، در تدارک سفر به ترکیه هستند. این هیأت که به نمایندگی از طرف وزارت امور خارجه آمریکا قرار است به آنکارا سفر کند در نظر دارد درخصوص مسائلی همچون آشتی ترکیه با ارمنستان و همچنین مناقشه قره باغ با مقامات این کشور مذاکره کند.

اگر چه نگران بالایان، سخنگوی وزارت امور خارجه ارمنستان به صراحت اعلام کرد: مسئله قره باغ را به غیر از جمهوری آذربایجان با هیچ کشور دیگری به مذاکره نخواهیم گذاشت. ما هیچ وقت درباره مسئله قره باغ با آنکارا مذاکره نکردیم و از این پس نیز نخواهیم کرد اما واشنگتن می کوشد هم از قدرت نفوذ ترکیه بر دولت باکو و احتمال در پیش گرفتن سیاست نزدیکی جمهوری آذربایجان به روسیه جلوگیری کند و هم به نوعی آنکارا را در بازی صلح قره باغ مشارکت دهد.

در واقع آمریکایی ها هم از این موضع برگشت ناپذیر دولت ایروان در مورد عدم گفت و گو با ترکیه در مورد قره باغ آگاهند اما يك واقعیت مهم را نباید انکار کرد و آن اهمیت انرژی خزر برای آمریکا و اتحادیه اروپاست. ترس رهبران کاخ سفید از غلتیدن جمهوری آذربایجان به دامان روسیه است.

از همین رو دولت آمریکا و اتحادیه اروپا هم به صورت مستقل و هم در قالب گروه مینسک بر تلاش های خود جهت حل و فصل بحران قره باغ افزوده اند.

مارک گراسمن، دستیار و مشاور سیاسی پیشین وزیر امور خارجه آمریکا در نشست فراخوان دیپلماتیک قرن بیست و یکم در باکو می گوید، اروپا به انرژی دریای خزر نیاز دارد بنابراین استخراج و انتقال این حجم بزرگ از انرژی باید در شرایطی امن صورت گیرد که لازمه آن حل سریع مناقشه قره باغ است. پیرو این سیاست خانم تینا کایدان اوا آمریکایی به عنوان رئیس گروه مینسک سازمان امنیت و همکاری اروپا برگزیده می شود. از سوی دیگر آمریکایی ها موضع شفافی در برابر ناگورنا قره باغ می گیرند و از به رسمیت شناختن

استقلال این منطقه خودداری می کنند. این سیاست آمریکایی ها دادن نوعی اطمینان خاطر به دولت مردان آذری است. با این وجود رهبران جمهوری آذربایجان نگرانند.

دولت باکو معتقد است اگر ترکیه با جمهوری ارمنستان آشتی کند این جمهوری دیگر تن به شرایط صلح نمی دهد. از همین رو آنها آرایش سیاست خارجی خود را تغییر داده اند.

این روزها باکو در حال نزدیکی به مسکو است تا متحد قدرتمندی در برابر ارمنستان بیابد.

روس ها هم که در پی چنین فرصتی بودند در تلاشند بیشترین سود را از این آشفته بازار ببرند. کرملین از نیت آمریکایی ها در یکپارچه کردن قفقاز به خوبی آگاه است. اگر

سیاست یکپارچه کردن قفقاز عملیاتی شود آمریکایی ها حاکم مطلق منطقه می شوند و روس ها وداع تلخی با قفقاز خواهند داشت. در واقع اگر دولت باکو از آشتی میان ترکیه و ارمنستان به خاطر تنهاماندن در برابر رقیب دیرینه اش و از دست دادن يك چهارم خاکش (منطقه قره باغ) نگران است در مقابل مسکو نگرانی بیشتری دارد و آن بیم رهبران

کرملین از رانده شدن از کل قفقاز که حیاط خلوت آنها محسوب می شود، است.

پیچیدگی های اوضاع قفقاز

به هرحال اوضاع قفقاز این روزها پیچ در پیچ شده است. از يك طرف رهبران ترکیه و ارمنستان تحت فشارهای جهانی و به رغم برخی مخالفت ها در تلاش برای باز گشایی مرز های خود هستند و از سوی دیگر روسیه و به ویژه جمهوری آذربایجان نگران از تغییرات آینده اند.

صرف نظر از منافع که قدرت های خارجی در قفقاز جست وجو می کنند در صورت تحقق روند آشتی میان آنکارا و ایروان دو کشور به منافی در سطح ملی و منطقه ای می رسند. جمهوری ارمنستان علاوه بر خروج از انزوای منطقه ای از وابستگی شدیدی که به روسیه دارد رها می شود. همچنین تحقق روند آشتی می تواند پیوند تاریخی ترکیه و جمهوری آذربایجان را به سود ارمنستان سست کند.

این درحالی است که ترکیه در جست وجوی ایفای نقش فعال در منطقه قفقاز است. قطع رابطه با ارمنستان به عنوان یکی از 3 جمهوری منطقه سد راه مهمی در این سیاست

بلندپروازانه ترك ها بود. با از میان رفتن این سد، زمینه برای مانورهای این کشور در منطقه فراهم می شود. از دیگر سو برقراری رابطه با ارمنستان شرایط ورود این کشور به

اتحادیه اروپا را آسان می کند. لابی ارمنه در غرب دیگر در راه پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا سنگ اندازی نخواهد کرد.

با در نظر گرفتن مجموعه تحولات منطقه، ترکیه و جمهوری ارمنستان در نهایت مرزهای خود را به روی همدیگر باز می کنند اما باید اعتراف کرد که صلح و ثبات واقعی در قفقاز در

گرو حل و فصل بحران قره باغ است.
پایان پیام.